



Belastingdienst

memo

Toeslagen samenloop fraude en compensatie

Naam dienstonderdeel
FIOD Staf KVV

Rijkskantoor de Knoop
Croeselaan 14

3521 CA Utrecht
Postbus 19266

3501 DG Utrecht
www.belastingdienst.nl

Contactpersoon

Gevraagd DT standpunt

Deze nota beschrijft dat er signalen zijn omtrent personen die strafrechtelijk zijn veroordeeld voor fraude met toeslagen en een compensatie ontvangen van UHT. Beschreven wordt de afstemming die hierover heeft plaatsgevonden met het OM, de Belastingdienst en UHT.

Het door UHT ontwikkelde compensatiebeleid richt zich op de compensatie van onrechtmatigheden in het toezichttraject. Deze onrechtmatigheden kunnen zich ook hebben voorgedaan ten aanzien van personen waarbij strafrechtelijke veroordeling heeft plaatsgevonden. Daarmee is de mogelijkheid gecreëerd dat ook strafrechtelijk veroordeelden in aanmerking komen voor een compensatie uitkering door UHT conform dit beleid. Deze samenloop heeft in de media al tot vragen geleid ten aanzien van de wenselijkheid hiervan.

UHT is verantwoordelijk voor het compensatiebeleid en de uitvoering daarvan. Het compensatiebeleid vereist ten aanzien van de strafrechtelijk veroordeelden zorgvuldige beoordeling van dossiers en voor afwijking van de compensatie-aanvraag wordt vereist dat UHT dit met stukken onderbouwt. Het OM heeft een lijst met veroordeelde personen aan UHT verstrekt en een proces voor informatieverstrekking aan UHT ingeregeld.

Het DT FIOD wordt gevraagd kort samengevat in te stemmen met het volgende standpunt:

De FIOD heeft geen actieve rol in de uitvoering van het compensatie traject. Wel onderschrijft de FIOD het belang dat de UHT optimaal geïnformeerd is omtrent de strafrechtelijk veroordeelden die aanspraak maken op compensatie, opdat een zorgvuldige beslissing genomen kan worden. De FIOD zal hiertoe beoordelen of men over meer informatie beschikt dan het OM en vervolgens beoordelen of en hoe deze kan worden verstrekt.

Datum
10-12-2021

Versienummer
1.0

Referentienummer
Vastgesteld door
Opdrachtgever

Auteurs

Behandeld door

Afgestemd met:

Bijlagen

Inleiding

In het overleg MT FP en DT FIOD d.d. 29 oktober 2021 is gesproken over dossiers van strafrechtelijke veroordelingen voor toeslagenfraude in relatie tot het compenseren van burgers door UHT in verband met de kinderopvangtoeslagaffaire. Binnen de FIOD organisatie is er bij medewerkers die direct betrokken waren bij deze onderzoeken over deze compensatie enige onrust

ontstaan. Recentelijk verschenen er berichten in de pers over mensen die veroordeeld zijn voor toeslagenfraude en compensatie ontvangen van UHT.

367 voor Kindertoeslagfraude veroordeelde ouders hebben zich gemeld bij UHT voor compensatie. 10 ouders die veroordeeld zijn hebben schadevergoeding ontvangen in de fase dat de strafrechtelijke veroordelingen nog niet in scope waren bij de beoordeling door UHT. Inmiddels is het beleid dat personen die strafrechtelijk zijn veroordeeld integraal worden beoordeeld of zij recht hebben op compensatie.

De FIOD- heeft een overzichtslst gemaakt van veroordeelden voor KOT fraude op basis van strafrechtelijke onderzoeken van de FIOD. Ook is er gekeken welke dossiers nog beschikbaar waren. Er bleken al een aantal dossier vernietigd te zijn om dat het oudere onderzoeken betrof.

Het Ministerie van Financiën heeft de kindertoeslagaffaire aangemerkt als Hotspot. Gevolg hiervan is dat informatie die hierop betrekking heeft en onder de AVG valt niet meer vernietigd mag worden. De FIOD onderzoekt of dit ook geldt voor opsporingsinformatie die bij de FIOD onder de WPG valt. Zolang dit nog niet duidelijk is, is opdracht gegeven binnen de FIOD aan de afdeling IM om er zorg voor te dragen dat er voorlopig geen strafrechtelijke dossiers van toeslagen worden vernietigd.

Op 30 november 2021 heeft overleg plaatsgevonden tussen [redacted] van de FIOD met vertegenwoordigers van Toeslagen en UHT.

In dit overleg heeft UHT aangegeven dat het voor UHT niet is toegestaan om informatie te verstrekken aan de FIOD over individuen die compensatie hebben ontvangen in verband met de toeslagenaffaire. Hierdoor vervalt de mogelijkheid dat de FIOD een lijst van gecompenseerde personen ontvangt van UHT die ook strafrechtelijk veroordeeld zijn. De FIOD kan daarmee geen toetst uitvoeren of deze samenloop vanuit strafrechtelijk perspectief onwenselijk is.

Het algemene privacy-regime dat voor toezichthouders geldt, is opgenomen in de AVG. Art. 6 AVG geeft de mogelijkheid voor een toezichthouder om informatie te verstrekken aan een opsporingsdienst ter uitvoering van de wettelijke taak van die opsporingsinstantie. Nu het persoonsinformatie betreft ten aanzien van reeds onherroepelijk veroordeelde personen, is de FIOD ten aanzien van deze personen niet meer bezig met zijn wettelijke taak te weten opsporing. Het standpunt van UHT dat geen persoonsinformatie over personen die compensatie van UHT hebben ontvangen aan de FIOD kan worden verstrekt, lijkt hiermee in overeenstemming.

UHT geeft aan dat ze een lijst ontvangen hebben van het OM met personen die veroordeeld zijn in verband met KOT fraude. Het beleid van UHT schrijft voor dat sanctie-dossiers met voorrang moeten worden behandeld. Deze dossiers zijn echter nog niet afgehandeld. De sanctiedossiers komen niet automatisch in aanmerking voor de 30.000 euro regeling, maar moeten integraal getoetst worden. De toetsing van deze dossiers wordt zorgvuldig gedaan, waarbij het verhaal van de ouders het uitgangspunt is. De behandeling is complex. UHT moet met stukken onderbouwen wanneer UHT afwijkt van compenseren. Dit is met name een probleem over oudere jaren waarvan informatie vaak niet meer aanwezig is. Effectief is het minimum compensatiebedrag wel altijd 30.000 euro. De integrale toetsing kan wel uitwerking hebben op eventuele andere regelingen, zoals kwijtscheldingen en pauze invordering (voor de jaren waarvoor de strafrechtelijke veroordeling geldt).

De volgende elementen spelen een rol bij het beoordelen van het recht op compensatie:

- Vooringenomenheid (te onderscheiden in institutionele en individuele vooringenomenheid)
- Hardheid
- Opzet/Grove schuld in relatie tot invordering, met name als een motivering ontbreekt voor het weigeren van uitstel van betaling ten tijde van de invordering. UHT geeft aan dat ook als er een strafrechtelijke veroordeling is, het door het ontbreken van een motivering voor opzet/grove schuld op het moment van de invorderingsmaatregelen toch zo zijn dat de invorderingsmaatregelen gecompenseerd moeten worden.

UHT geeft verder aan dat ouders recht kunnen hebben op compensatie over andere jaren dan waar de strafrechtelijke veroordelingen op zijn. Soms is er sprake bijvoorbeeld van een veroordeling voor witwassen in het ene jaar, terwijl het KOT gerelateerde gronddelict stamt uit een eerder jaar. Elk dossier is anders en er zijn geen algemene richtlijnen te benoemen, daarvoor zijn er teveel afwijkende details.

Resumé en standpunt bepaling DT FIOD

De compensatieregeling richt zich primair op onrechtvaardigheden die in de toezicht- en invorderingstrajecten ten aanzien van toeslagen hebben plaatsgevonden. Aangezien de te repareren onrechtvaardigheden zoals hierboven beschreven zich in het toezicht- en invorderingstraject kunnen hebben voorgedaan naast strafrechtelijk verwijtbaar handelen, bestaat de mogelijkheid dat hoewel iemand terecht strafrechtelijk is veroordeeld deze persoon volgens het geformuleerde beleid toch recht heeft op compensatie. UHT is verantwoordelijk voor het beleid ten aanzien van de compensatieregeling en de uitvoering daarvan.

Op 19 november 2021 is de mogelijke samenloop besproken in de driehoek DGBD/FIOD/FP. Hierbij waren aanwezig namens het FP [] de [] Belastingdienst [] en de [] FIOD []. In dit overleg heeft het FP aangegeven dat het OM een overzicht van de veroordeelden personen in verband met KOT-fraude heeft verstrekt aan UHT. Het OM heeft een proces ingericht om informatie te verstrekken aan UHT, opdat UHT tot een zorgvuldige besluitvorming kan komen.

[] geeft aan dat het de primaire verantwoordelijkheid van het OM is leiding te geven aan de opsporing en vervolging. Daarnaast heeft het OM o.a. een beperkte taak ten aanzien van het ten uitvoer leggen van strafrechtelijke vonnissen¹. Het FP is verder van mening dat beoordeling en besluitvorming omtrent de compensatieregeling verantwoordelijkheden van UHT zijn en dat het OM hierin geen verantwoordelijkheid heeft.

[] FIOD geeft aan dat de taak van de FIOD zich beperkt tot de strafrechtelijke handhaving op een aantal specifieke terreinen. De FIOD doet hiertoe strafrechtelijke onderzoeken waarvan proces-verbaal wordt opgemaakt dat ter vervolging aan het OM wordt gezonden. De FIOD stelt zich ook op het standpunt dat beoordeling en besluitvorming omtrent de compensatieregeling verantwoordelijkheden van UHT zijn en dat de FIOD hierin geen verantwoordelijkheid heeft.

De FIOD geeft aan zich aan te willen sluiten bij standpunt van het OM over informatieverstrekking aan UHT ten aanzien van voor KOT-fraude veroordeelde personen. De FIOD zal hiertoe de gegevens waarover hij beschikt ten aanzien van veroordeelde personen vergelijken met de lijst van het OM. Indien de FIOD over

¹ Met ingang van 1 januari 2020 is de formele verantwoordelijkheid voor de tenuitvoerlegging neergelegd bij de minister van Justitie en Veiligheid

meer informatie beschikt dan het OM zal in overleg met het OM beoordelen of deze informatie ook verstrekt kan worden.

De Belastingdienst geeft aan geen rol te hebben in dit proces en is van mening dat de beoordeling van zaken opdracht is van het UHT.

BIJLAGE 1.

Toelichting op het verschil tussen het bestuursrecht en het strafrechtelijke proces.

Bij het beoordelen van de strafrechtelijke vonnissen in het bestuursrechtelijke traject van compensatie zijn er een aantal belangrijke verschillen te onderkennen tussen bestuurlijke handhaving en strafrechtelijke vervolging.

Het strafrecht is procedureel geregeld in het wetboek van strafvordering met uitgebreide waarborgen van de rechten van de verdachte.

In het bestuursrecht kan de toezichthouder zijn bevoegdheden zelfstandig toepassen, vaak zelfstandig de juiste rechtsverhouding tot de burger vaststellen en repareren en soms ook zelfstandig een administratieve boete vaststellen. In het strafrecht is vereist dat er sprake is van een objectieve verdenking van schuld aan een strafbaar feit voordat de opsporingsdienst gebruik kan maken van zijn bevoegdheden. Dit redelijke vermoeden wordt getoetst door een onafhankelijk magistraat van het Openbaar Ministerie de Officier van Justitie en bij zwaardere bevoegdheden door de onafhankelijke rechter commissaris.

Uitgangspunt in het strafrecht is dat een verdachte onschuldig is totdat het tegendeel door het OM ter zitting wordt bewezen. De strafrechter moet op basis van een beperkt aantal wettelijke bewijsmiddelen overtuigt zijn geraakt van het feit dat de verdachte zich schuldig heeft gemaakt aan een strafbaar feit, indien het tot een strafrechtelijke veroordeling komt.

De verdachte heeft in het strafrecht het zwijgrecht en hoeft niet actief bij te dragen aan zijn eigen veroordeling. Daarnaast heeft de verdachte recht op een advocaat.

De strafrechtketen is niet toegerust voor het grote aantal zaken waarvoor het bestuursrecht zich vaak gesteld ziet. Dit heeft in de praktijk de volgende twee gevolgen.

Ten eerste betekent dit dat als er door een groot aantal mensen strafbare feiten worden begaan (al dan niet in georganiseerd verband) er een keus moet worden gemaakt tussen strafrechtelijke of bestuursrechtelijke handhaving. Hierbij zal het strafrecht zich veelal richten op de meest ernstige zaken, dit zijn vaak de organisatoren en de leidinggevendenden. De grote aantallen personen die worden verdacht van de minder zware delicten zullen dan veelal worden afgedaan in het bestuursrecht. Vanuit het strafrecht wordt informatie over deze personen dan overgedragen aan de toezichthouder. Immers de toezichthouder zal ten aanzien van al deze personen de juiste rechtsverhouding dienen vast te stellen, los van de vraag of de toezichthouder ook een sanctie wil opleggen. In de KOT-fraude zaken bestond de eerste strafrechtelijke categorie veelal uit de gastouderbureau's en de tweede bestuursrechtelijke categorie waren vaak de individuele ouders.

Het *tweede* verschil tussen bestuursrechtelijke handhaving en strafrechtelijke handhaving doet zich voor als een verdachte over meerdere jaren bijvoorbeeld een periode van vijf jaar opzettelijk meerdere onjuiste aanvragen heeft ingediend.

In het bestuursrecht is het van belang over alle jaren ten aanzien van alle aanvragen vast te stellen wat de juiste rechtsverhouding was. De juiste rechtsverhouding dient te worden hersteld.

Ten aanzien van een verdachte die meerdere delicten heeft gepleegd, wordt in het strafrecht op basis van het opportuniteitsbeginsel bepaald welke delicten worden vervolgd. Bij fraude betekent dit als iemand meerdere onjuiste aanvragen heeft ingediend over meerdere jaren, hij vaak voor een beperkt aantal aanvragen wordt

vervolgd. Het bewijzen van alle delicten zou de opsporingsinstantie onevenredig belasten terwijl het niet veel meer toevoegt aan de strafmaat.